

Катерина СУСАК

мистецтвознавець

ректор Косівського державного інституту

прикладного і декоративного мистецтва (1981-2001)

**ХУДОЖНИК-ЖИВОПИСЕЦЬ, ПЕДАГОГ
АНАТОЛІЙ КАЛИТКО**

Анотація. Зроблено спробу простежити творчу та педагогічну діяльність одного з провідних викладачів, завідувача відділу рисунку і живопису Косівської школи декоративно-прикладного мистецтва А. М. Калитка з нагоди 70-літнього ювілею від дня народження та 40-річчя педагогічної діяльності, вплив його езотеричних знань, щоденної праці на розкриття таланту й формування індивідуального творчого почерку художника, акцентовано увагу на аспектах методики, які використовуються в навчальному процесі й увінчуються глибокими знаннями студентів, пробуджуючи в них внутрішню потребу творчості.

Ключові слова: художник, педагог, творчий почерк, потреба творчості.

Роки спільної праці з Анатолієм Миколайовичем Калитком (понад три десятиліття) спонукають у мені внутрішню потребу й бажання мовити своє слово про нього як людину, художника, педагога. Наша спільна праця перепліталась у постійних пошуках методів, засобів, прийомів і методики вдосконалення фахових знань студентів, збереження засад традиційної Косівської мистецької школи. Навчальний процес і особисту творчу працю А. Калитко здійснював у єдиному руслі. Це давало можливість мені, колегам по роботі постійно торкатися його творчості, навіть споглядати процес появи роботи, бути біля витоків її творення.

Анатолій Калитко як художник-живописець не піддавався у творчості суспільно-політичним впливам. Він працює у руслі тяжіння власних езотеричних знань, набутих через дотримання звичаїв роду, сім'ї, навколишнього буття, де він виростав і формував свій світогляд. Його творчість інспірується роздумами про пережите особисте життя, життя рідних. Тому не дивно, що в портретній галереї художника чільне місце від-

водиться рідним — це портрети матері, дружини, батька, донечок, онуків тощо [1, 5]. Проникаючи у внутрішній світ їхніх образів, художник розкриває спільність помислів, взаємну повагу й любов, родову тяглість духовних надбань.

Виразно вловимою лінією у творчості А. Калитка є романтико-оптимістична спрямованість духу. Він пише людину доброю і щасливою, ніби розкриваючи її внутрішню духовність. Індивідуальна досконалість, яка розвивається в людині від благи її власного буття, радості спілкування з природою, людьми, самореалізації у творчій праці, чітко простежується у портретах педагога І. Михайлюка, поетів Б. Радиша, М. Влад, майстрів-художників В. Гуза, М. Гrepиняка, В. Девдюка, С. Бзунька, живописця Ю. Касьяненка і інших. Розглядаючи портрет лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка Ганни Василяцук, відразу акцентується увага на високе чоло, що символізує мудрість. Опущені донизу брови обрамляють проникливі ніжно-голубі очі, на перший погляд децю зажурені, та благородно усміхнені, риси обличчя розвіють це сприйняття — в очах не смуток, а глибока задума, актуалізація творчого пошуку.

Анатолій Миколайович постійною насущною індивідуальною працею, сповідуючи заповіт Плінія Старшого “жодного дня без рисочки; жодного дня без праці”, розвивав закладені Всевишнім обдарування в його естві. Споглядаючи красу одвічного світу Природи, дарованої нам Господом, він віддзеркалює побачене через призму власного сприйняття в такому ракурсі, що в глядача виринає відчуття, ілюзія чуттєвої вірогідності зображення. Невипадково я не раз особисто чула звернення до художника: “...пане Анатолію, намалуйте мені “як живе...”. Так, “як живе”, бо менталітет українця потребує душевного відчуття у своєму естві, безміру краси рідного докля, споконвічних символів рідного краю. Саме такі якості містять живописні твори художника Анатолія Калитка і тому вони є прикметно духовними, глибинно національними.

Народний художник України Л. Жоголь, споглядаючи, аналізуючи творчість митця, сказала: “...А. Калитко — достойний, могутній співець краси карпатського краю. Його живописні полотна розкривають цю красу в різні пори року — їх безліч” [2, 6].

Свій творчий доробок А. Калитко широко доносить до глядача. Він активний учасник низки Всеукраїнських художніх виставок: “Осінній салон” (1997), “Осінь” (1999), “Різдвяна” (2011, 2012) та Всеукраїнських виставок пленеру художників України у Миколаєві (2007), Львові, Одесі, Ялті (2008), Седневі (2009). Анатолій Калитко — учасник III Міжнародного симпозиуму живопису і графіки у Гурзуфі (2007), симпозиуму художників України в Сухумі (Грузія) та Міжнародного симпозиуму в Стамбулі (Туреччина), організованих 2010 р. [2, 9].

Важливим набутком у творчій, духовній, громадсько-виховній діяльності художника є персональні виставки його творів. А. Калитко влаштував їх понад двадцять. Вони відбулися в залах музеїв Івано-Франківська, Коломиї, Косова, Кам'янець-Подільського (2006), Києва (2007, 2010), Москви (2008) тощо. Експозиції включали від 35-ти до 105-ти живописних полотен, які розкривали митця в повному обсязі його творчих уподобань [2, 9].

Реалістичний живопис А. Калитка з успіхом експонувався у Філадельфії та Вашингтоні у представництві посольства України в США (2007). Як учасник Міжнародного пленеру “Карпатський хребет”, художник виставляв свої пейзажі на пересувних виставках в Україні, Польщі, Угорщині та Румунії [3, 10].

Твори А. Калитко приваблюють глядача, бо кожен його твір — це поезія рідної природи, розчулює душу, спонукає в ній покликання до духовного чину.

За словами мистецтвознавця Дії Ульянової (Культурний центр України в Москві): “...художник Анатолій Калитко за духом є близьким до класичного українського національного мистецтва. Він творець із великої літери. Він колорист, який продовжує коротке життя кольору, продовжує його багатогранністю пейзажів, натюрмортів і надзвичайно тонко, психологічно вивірених портретів. Це вдумливий, талановитий і яскравий живописець” [2, 115].

Творчість Анатолія Калитка високо поцінують художники, мистецтвознавці, мистецькі та освітні державні структури України. Митець нагороджений Почесною грамотою Міністер-

ства освіти і науки України, знаком “Відмінник освіти України” (1996), відзнакою Міністерства культури України “За багаторічну плідну працю в галузі культури” (2011), Почесними грамотами Президії Українського фонду культури за активну благодійницьку діяльність на ниві відродження і розвитку національної культури (2007, 2010) і медаллю “Українському фонду культури — XXV” (2012), Почесним дипломом Президії національної Академії мистецтв України (2012), дипломом Національної спілки художників України з нагоди 70-річчя (2012).

Особливою рисою власного Еґо А. Калитка є дар педагога. Усе своє зріле життя він присвятив вихованню молодого покоління митців. Володіючи професійно сформованою методикою Київської художньої школи, А. Калитко в педагогічній праці синтезував її з надихаючою силою мистецтва, яку відкрила й дарувала йому Гуцульщина, та особистим творчим потенціалом.

Глибоко цінуючи природну обдарованість студента, у навчанні вимагає та підкреслює необхідність теоретичних знань законів композиції, кольорознавства, пластичної анатомії, психології оптики й пізнання, які підсвідомо формують творче начало в свідомості студента, його художнє Я.

Поряд з власною методикою викладання А. Калитко надає значення та широко використовує в практиці навчання незмінну впродовж століть методику “тренування руки”, тобто постійно рисувати, малювати. Обраного життєвого кредо “жодного дня без рисочки; жодного дня без праці” постійно вимагає від студентів.

Не жаліючи свого здоров'я та дорогого часу, здійснює це не декларативно, а через проведення консультацій, додаткових занять, так званого “вечірнього рисунка”, планових і добровільних занять на пленері. Зазвичай у підсумку така праця увінчувалася виставками творчих студентських робіт на різну тематику: “Натюрморт”, “Осінній пейзаж”, “Зима в Косові”, “Етюд” тощо. Така методика розвивала в студентів потребу вивчати природу, стимулювала бажання, формувала вміння різних інтерпретацій побаченого, пізнаного, відтвореного. Навчала здійснювати аналіз і самоаналіз своєї творчості в порівнянні з творчістю інших, відчувати радість успіху, бачити помилки. А інколи навіть через добру заздрість творчого дороб-

ку товаришів, поривом власної праці підштовхувала розпочати формування свого творчого Еґо.

Кажуть, що педагогічна праця важка і не поціновується. Зауважу своїм переконанням інакше. А. Калитко має присутній вплив на формування професійних знань студентів. Свідченням цього є десятки випускників Косівської школи декоративно-прикладного мистецтва, які, провчившись в класі живописця А. Калитка, усе життя присвятили живопису. Серед них варто згадати художників-живописців і викладачів мистецьких навчальних закладів — Микола Грималюк (Львівська національна академія мистецтв), Ігор Мельничук (Українська академія образотворчого мистецтва і архітектури у Києві), Орест Пасіка (згодом закінчив відділення реставрації творів мистецтва і працює в Мексиці). Сотні випускників різного часу завдячують Анатолієві Миколайовичу за надані глибокі професійні знання.

Своєю педагогічною практикою живописець А. Калитко довів одвічну мудрість: “Педагог повинен не тільки мати глибокі професійні знання, а володіти майстерністю навчати”.

Професійна освітньо-фахова діяльність, творчий доробок викладачів косівської мистецької школи підносив фаховий рівень підготовки випускників, вагомо зростав їхній внесок у скарбницю збереження духовних оберегів, розвитку національного мистецтва та культури.

2000 р. Косівський коледж прикладного та декоративного мистецтва акредитовано Міністерством освіти і науки України за III рівнем і створено на його базі Косівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва, у чому не мала частка праці, педагогічного доробку А. Калитка.

За заслуги у багатолітній творчій і педагогічній діяльності Анатолія Миколайовича 2012 р. представлено до звання “заслужений художник України”.

1. Молинь В. Творчий шлях художника Анатолія Калитка // Анатолій Калитко. Живопис, графіка: Альбом / Автор-упор. В. Молинь. — Дрогобич: Добре серце, 2002. — 64 с., іл. 2. Молинь В., П'ясецька В. Мелодія живопису Анатолія Калитка. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. — 128 с., іл.

Annotation

Kateryna Susak. Anatoliy Kalytko — an artist, a painter and a teacher. The author has given in this article a review of creative and pedagogic work of A. M. Kalytko, an honorable worker, one of the leading teachers and head of the department of drawing and painting of Kosiv School of Decorative and Applied Arts, on the occasion of his 70-th and 40 years of experience in teaching. She researches the influence of his own esoteric knowledge and everyday work to reveal talent and mould individual creative style of the artist. She accentuates the methodical aspects and working methods, which he uses training students, who acquire profound knowledge, and thus evokes their inner need to be creative.

Key words: artist, teacher, creative work, art, outlook, knowledge, personality, students, exhibitions.

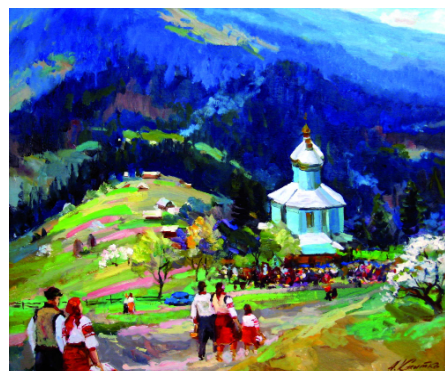
Аннотация

Катэрына Сусак. Художник, живописец, педагог Анатолий Калитко. В статье прослеживается творческая и педагогическая деятельность почетного работника, одного из ведущих преподавателей, заведующего отделом рисунка и живописи Косовской школы декоративно-прикладного искусства А. Н. Калитко по случаю 70-летнего юбилея со дня рождения и 40-летия педагогической деятельности. Исследуется влияние его собственных эзотерических знаний, ежедневной работы на раскрытие таланта и формирование индивидуального творческого почерка художника. Акцентируется внимание на аспектах методики, которые используются им в учебном процессе, углубляясь глубокими знаниями студентов, пробуждая в них внутреннюю потребность к творчеству.

Ключевые слова: художник, педагог, творческий почерк, потребность к творчеству.

Анатолій Калитко. 2012 р.

На Великдень. 2010 р.

Портрет лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка Ганни Василяшук. 1973 р.

Карпатська осінь. 2010 р.

Водохрестя. 2006 р.

Анатолій Калитко

Теплий день. Бистрець. 2001 р.

Анатолій Калитко